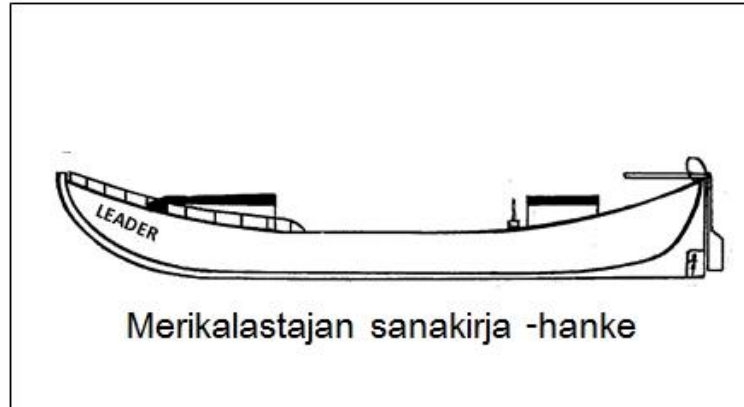

Selkämeren kansallispuiston ystävät ry ja Merikarvia-seura ry

LEADER-hanke ”Merikalastajan sanakirja”

Kalastajien haastattelu

Haastateltava: Ari Uusimäki (s.1958)

Haastattelija: Juhani Mellanoura

Haastatteluajankohdat: 3.3. ja 12.8. 2015

Tekstin purki ja litteroi ääninauhalta Juhani Mellanoura. Murreversio.

Aineistona MP3 digiäänite yhteensä noin 5 tuntia. Äänite on tallenteena Merikarvia-seuran arkistossa.

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Ari Uusimäki on vähintään kuudennen polven ammattikalastaja; monipuolista verkko- ja rysäkalastusta. Vuonna 1979 oli ensimmäinen oma silakkarysä, vuonna 1984 ensimmäinen lohiryssä. Ari Uusimäki on toiminut muun muassa Selkämeren Ammattikalastajat ry:n puheenjohtajana ja toimii edelleen monien kehityshankkeiden ohjausryhmissä.

Ari Uusimäki. Kuva: Juhani Mellanoura.

Silakkarysäpaikat ja niiden luotaaminen

Ko Antti ja isä, siis veljekset, luodas **Kilun** paikan niin he lähti **Malskerinpodalta**. He olivat *soutopaatilla* ja heillä oli *paino ja naru*, ne hakivat koko päivän näitä reunoja. Tietysti he tiesivät suurin piirtein mitä vettä on. He hakivat semmosta paikkaa, että saivat *perän kuralle*, ettei rysä men rikki jos sattuu joku vahinko. Kalakki saa paremmin sieltä *kuralta*. Ihan koko kauniin päivän he oli sielä. Oli aivan *pläkä* päivä. Ja he alako aamusta, he oli heittäny jo jonkun *rysän* ja Erkki ja Jouko lähti maihin. He löysi sitte tuon Kilun paikan. Siinä oli isällä rysä. Sillonko ko Pekka on syntyny (1961) ni se oli ensimmäisen kerran, aina 1990-luvulle saakka.

Silakkarysän *nupin* kohdalla ei ollu vettä yli viidentoista, paitsi **Podalla** oli vähä yli viidentoista. Muuten ne oli alle: neljästätoista kolomeetoista. **Malskerin taustassa** mulla oli silakkarysä ja siinä oli kolometoista metriä vettä. Siinä ei kovin virrannu, että se oli heleppo kokee. Se on semmonen paikka, isän kans luodattu, ettei siinä ollu *veleviikeilläkkää* (Arvo ja Tyyko Välimaa). Se oli ensimmäisiä *harvoja aitoja*. -79 on mulla ollu ensimmäisen kerran pyynnissä. Siinä oli ensimmäinen punanen harva aita täällä päin. Isälläkkää ei ollu vielä semmosta. Harva mahdollisti sen, että vaikka se oli rikki, ni se oli helppo korjata.

Ankkurit oli pieniä mutta *kivimäärällä* korvattii. Se oli tämä Podan *rysä* justiinsa, ko sitä uutta *väylää* tehtii, ni se jäi väylän *suoja-alueelle*. TVH:n insinööri soitti, ja sano, että jos sitä vähä nostas, sitä *rysää*. Että he vois vetää *trallan* siittä alta, että he sais tietää mitä siinä on vettä. Isä sano, että hän tietää että siinä on 15 metriä vettä ja *kurapohja* siinä *rysän* alla. Ko siinä on kol ja pual tonnii kiviä ni ei *rysää* sillai nosteta. Ei sitä nosteta yht'äkkii, ja pistetä takasi meree. Insinööri ei tienny, että siinä on semmoset painot. Se meni sitte se paikka. Se jäi väyläalueelle, ni siihen ei enää saanu heittää.

Silakkarysän rakenteesta

Troffut on näitä joihin tulee *ankkurikivet* kiinni. Ennen oli kaks miestä *pikkupaatis*, jotka *ankkuroitti*. Ne on yleensä tehty köydestä. Muut *troffut* oli aina paikallas, mutta ennen vanhaan *siivenkulmatroffut* tehtii vasta sielä paikalla. Siihen haettiin semmosta optimaalista kulmaa sille *siivelle*. Vaikka sillä oli tietty tarkoitus, ni se oli vähä semmosta taikauskon olostä, että täyty tehedä (vasta) se *troffu* vasta sielä. Ko pyydys oli *mallisas*, ni kyllä se siihen *troffuu* olis voinu pistää.

Puumilla etuliinan kulumis oli niinko oikeen tehty ne kivet, että siinä oli isompi kivi ja siinä oli naru valmiina. Että se sidottii vaa, ettei sitä tehty niinko *krampikiven* kans. Siinä oli omat *puumikivet*. Ne oli samankokoset kivet. Neljä kivee laitettii siihen *puumin kohdille*. Sitte siihen *puumille* tuli ne *tuplan* suuosat, ni siinä on *tuplan kivet*, ne oli semmoset isommat, ne paino 10-15 kiloo, Ne piti sitä, että jos *virtautti* ni *stadi* eli *pystypaula* ei vieny sitä sitte.

Kuus *alumiinivyötä* niis ny aina on. Ko *nailoniperät* tuli ni kolome metriä oli se vyön halakasija. Se tuli tavallaan vahingos. Kymmenen metrin *tankosta*, ko siinä oli väliholkkikappale, ni siittä tuli juur sen mittasia. Hyrskylahden Mikko niitä väänsi. Sillä oli semmonen mankeli, millä se väänsi niitä vanteita.

Erkki teki kerran vyön galvanoidusta putkesta, teetti semmosen. Se oli järkyttävän painava! Yhden kerran se oli kevee, ko siinä oli 50 laatikkoo turskia 80-luvulla. Ko se lähti nousemaa, ni se *vanneki* nousi. Muutaman vuoden se *vanne* oli, mutta kyllä se kakaroille jäi mieleen, ko joutu sitä *vannetta* vetämää, ko se oli niin painava.

Ko tehtii syvempiä rysiä, ei tehtykkää pidempiä *etuliinoja*. Sitte isä rupes tekemää pidempiä *etuliinoja*, ettei se *kinnannu*. Se keveni sitte ko etuliinaa pidennettii, se pääsi tulemaa kunnolla ylöös. Kaikki oli solmullista. Isä kokeili solmutonta. Se oli kevyttä ja halapaa, muttei se kestäny.

Meillä oli viimisinä aikoina *kannut* eli *pytyt*, ei niis enää *korkkisysteemeitä*. *Puulekkereitä* oli pitkä vielä. *Lekkereis* oli aina nimi, Akselilla oli AU ja isällä oli TU. Ne oli tehty niinko *puraalla*, se oli oikein hienon näkönenki. Aksulla U lähti niinko A:n jalaasta. Isällä oli niinko U ja yhden toisen sakaran päällä T, tuli TU. *Peräpytynä* käytettiin pitkään lekkeriä. Aina arvuuteltii paljoko oli silakoita, aika hyvin se näytti, kuinka syvällä se lekkeri oli, siittä pystyttii arvioimaa. Aina puhuttii, että lekkeri *huhhahtelee*, ko se alako menee jo vähä veden alle, ni sitte alako olee painoo rysäs.

Lekkeri oli kiini *peräankkurin* ja *perän* välissä, *kapula* oli siitä kiini, siittä tuli, paatilla päästii sitte *etuliinaa*. Vetää perää piukkaa. 70-luvulla Aksulla oli rysäs muutama *lekkeri*, mutta sitte tuli kolmenkymmenen litran muovipytyjä, ne niinko syrjäyttii sitte. Sainella oli *lekkerit* ihan loppuun saakka, 1980-luvulle.

Silakkarysän jamaaminen ja kiveäminen

Silakkarysän heittämine on paljo vaikeempi mitä *lohiryysän heittämine*. Justiinsa ko se tehdää palasista, ja että palaset laitetaan oikeen, ja kootaan oikeen rysää, ja että se lähtee oikeella kierteellä pois. Että siinä on työtä, että se menee oikees järjestykses. Isäki on sanonu, että kyllä heillääki joskus, että ne vasta huomaa (merellä) että perä oli väärällä puolella. Ja että *etuliinaa* oli ruvettu laittaa väärältä puolelta kiini. Ei sille mitää voi ko vetää ylöös ja pistää uudestaan kiini. Ko ne on läjäs pienes tilas ja sitte vaa *jamaamaa* kiini osia. Ko *etuliina* on ollu väärinpäin, ei ol kattottukkaa että *paulotukset* menee päällipuolelle.

Isosiipi ja *pikkusiipi* eli *tulpa*, ni ne on auki, jos on ollu paljo silakoita. Sitte tehtii pikkusiiven ja *välipesän jamaus*. Siitä tehtii yks *jamaus*. Sitte tehtii kuudennen *vyön* ja *etuliinan* ja *välipesän* väli katkasti kans. Mitä syvempi rysä oli ni sitä pitemmät *jamaukset* oli. Kivien laitto ja *jamaaminen*, ni jos yks mies sen päiväs teki, ni kyllä se ahkerasti teki. Ja sen täyty tietää mitä tekee. Kyllä isä sen ainakin päiväs teki. Kaunis päivä ja pitkä päivä, aamulla meni, ehtoolla takasi. Tulee sitä päiväs mittaa sitte enämpi.

Niitä aletti *kiveemää* jo ko lumi lähti laiturilta. Sillon niitä ruvettiin nostamaan sinne ja *jamaamaan*. Korkeintaan perä pistetti viimitteeks kiinni. Silakkarysät tietysti koetetti laittaa kuntoos ensin, sitte vasta lohiryysät. Silakkarysän *kiveäminen* on isompi työmaa. *Aita* oli sata sataviiskymmentä metrii. Nyt ko rupes tulee harvempia aitoja ja paksummat köydet ja *lyijypaulaa* ni oli kymmenen metrin välein. Mulla oli narut ja kivet valmiina, ni ei tarvinnu kierritellä ja käänneellä. Kyllä niitä silti vielä toista sataa kivee tuli silakkarysää kohti.

Erkki *kives* aina *krampikivet* vasemmalla kädellä, siis sen narun. Oikeekätinen ei hanki saada niitä auki. Siinä sorkat menee väärinpäin. Se on väärällä puolella se reuna. Täytyy aina ottaa vasemmalla kädellä auki. Aina tiesi, kunnei millää meinannu saada auki, ni tiesi että Erkki oli sen kivenny sen rysän. Siihenki oppi *kakarana*, se oli kakarain hommaa ottaa kivet irti *krampilankoista*. Se oli kakarain hommaa ottaa kivet irti *krampilankoista rysänvedolla* ja sitte kakarat sai pinota ne kivet päin *kottiseinää*. Välii pestii merelläki, aina ei tultu rantaa.

Nimismies pois kiveltä

Kerran he (Aksu, Jouko ja Tuomo) keväällä sitte taas kives silakkaryysiä siinä rannalla. Virkavalta oli saanu vähä vihii, että viinaa, viinapannu oli josaki. Ne tuli paatilla, mun mielestä sielä oli Haapala ja Vuorenmaa, jompikumpi. Olisko sitte ollu vielä nimismies vielä mukana. He oli lähteny jostaki **Viikilän lahdelta**. Haapalalla oli sielä *merihuone*. He epäili, että **Gräsooran luodos** tai **Pärskerin luodos** sitte, olis ollu (viina-)pannut. Tietysti he oli saanu vihii, mistä joku oli saanu sitte jostain hyvää ostaa. Ei tällä kertaa Aksulla ei ollu mitää keitoksia, mutta taisi olla sitte Välimaa tai Väლისalos, jommas kummas. He oli kumminki tullu sitte **Pälsyn kallion** likille. Isä sano, että ne oli jo *kojauttanu kivelle* aika reippaasti aamulla jo kuuden, seittämän aikaa. Ne koitti saada sitä paattii siittä. Aksu sen näki, se näky meidän rantaan komiasti. Mutta ko hän tiesi millä asialla he oli, ni ei hän välittäny, ei hällä ollu niin kovia haluja ko tiesi, että ketä porukkaa ne oli. Ne oli sieltä huudellu koko päivän. Ko Aksu sai rysäs *kivettyy* ehtoolla, ni hän meni kattoo. Sitte hän oli kyselly, että onko heillä joku hätä.

Silakkarysän koenta

Pikkupoika ei saanu nostaa *lekkerii* koskaa. Jos se *klapsahti* laitaa, ko se keväällä oli kuiva, ni se saatto mennä rikki. *Keksillä* kyllä sai ottaa siitä *klapsusta* eli *koentaköydestä*. Usein siinä oli kannattimena *sillinuotan* korkki. Koho oli saman näkönen ko rugby-pallo. Ja siinä oli sorvattu ne reunat, naru oli siinä ympäri. Se oli *puupalikat* millä naulattu kiinni. Viimitteeks oli styrox-palloja. Styrox-pallo oli siitä hankala, josset sä laittanu kahta kertaa ympäri. Ni se saatto niinko lähtee irti. Nämä puut oli painavia, ei lähteny koskaan pois.

Klampsu eli koentaköysi laitettiin vastapuolelle, mistä perää ruvettii vetää ylös. Siellä oli oma *troffu* siellä paatissa mihin se kierrettii. Se oli kakaroitten hommaa ko sinne rysille mentii ni aina mentii *klampsuille*. Ja siitä otettii, ni se heitettii sitte että se jäi automaattisesti ni se laitettii *klampsu* kiinni ja sitte ko päästettii lekkeristä irti ni se meni aina *föörin* ylitte. Ettei se köysi jääny paatin alle. Kakaroiden täyty osata heittää, sen köyden sinne *föörin* toiselle puolelle.

Klampsu oli kiini *troffussa*, mikä oli kiinni *liihultissa*, se oli semmone paksu neljäntoistamillin kahadenkymmenen millin köysi. Se oli sama mihin laitettiin *truttuköydet* ja lyötii keksinvarsi siihen välii. Ne jäi vapaaks ne *kapulalenkit*. Sama naru oli sielä vapaana. Keksinvarsi oli aina siellä välissä, ko saatiin kiinni. *Troffut* oli aina kiinni. Aksulla oli aika erikoisia, aina vaaleeta neljäsäistä köyttä *troffut*. Toiset oli *kierrettyä*, meillä oli *punottujaki*. Sitte ko Kudun kans kokemaa, ni sitte siihen yhdistettii sitte vielä semmonen köysi, siihen vedettii semmoset ko *nielujuurinarut*. Sillä saatiin pysymään *vyöt* paatis, ettei tuuli vieny niitä. Se oli semmonen jolla vedettiin neljäs vyö piukkaan. Se oli yleensä kahdeksanmillinen ohempi, se tuli omaan *troffuun*. Sillon oli kolome miestä, ei sitä tarvittu, eikä se käyny niin päälle ko oltii puupaatilla, ni ne pysy vyöt pysy paatis paremmin.

Kaikki muut *koki ylitte*, mutta Aksu ja isä *koki* aina *laidalta*, ni niillä oli aina *tuplavvyä* siinä *nielujuurivyäs*, ni se kesti siinä laidalla se sitte se *tuplavvyä*. Ne jokka piti koettaessa *vanteita pystys* ei tarvinnu *tuplavvyötä*, koska sille *nielujuurivyölle* ei tullu vetoa.

Rysässä oli kannattimina *kannuja* eli *pyttyjä*. Niissä ei ollu enää mun aikana korkkisysteemeitä. *Puulekkereitä* oli vielä pitkää. Peräpytystä arvuuteltiin, paljoko oli silakoita. Aika hyvin se näytti kuinka syvällä *perälekkeri* oli.

Lekkeri oli perän ankkurin välissä kiinni, siinä mistä lähädettiin kokemaan, *kapulan* päällä. Kapulalta meni ankkuri. Sitte ko lekkeri alako menee veden alle, ni sielä oli kalaa. Kapula oli *truttunarujen* päässä. Pytyltä lähti *kokemusköysi*, että pääsiin *etuliinaa*, se piti sen paatin oikees paikas. Sitte päästii siitä taas kokemusköydellä kokemaa.

Truttunarulla pistettii perä kiinni. Se laitettii *nielulankojen* ulkopuolelle. Sillä sidottii, että kala ei päässy sieltä läpitte. Se piti sen, että jos se löysty ja ankkuri anto perää, ni se saatto aueta se suu. Sillä pidettii kiinni. Vanhemmilla kalastajilla, Aksulla aikanki, se oli aina erillinen naru. Ko se sama naru laitettii sitte nieluun kiinni. Aina pistettii nielut kiinni. Aina tiedettii ettei nielu jääny kiinni ko sitä *truttunaru* ruvettii hakee, ni se löyty aina. Se löyty sitte aina sieltä nielusta.

Meillä oli aina kiintee *truttunaru*, siinä kiinni. Sitte oli eri (naru) jos jouduttii nielut sitomaa ja pudottaa alaas, jos kalaa oli niin paljo, että nielut jouduttii sitomaa. Kolomannen vyön jälkeen laitetaan nielut

kiinni, sitte pudotetaan nielut alaspäin. Se oli tärkeää, että se laitettiin läpille siitä *havaksesta*. Ja se oli niin pientä, että siinä oli niin monta *sikasorkkaa*, että se kääntyi väärinpäin, ettei se koskaan pullautanu itseensä ylitte.

Meillä ei ollut *truttuholokkia*. Yhden kerran olin **Bärskerin** Olavin kanssa ja sillä oli *holokki*. Ja sitte ko Kallion Heikiltä ostin rysän, ni siinä oli klotti kanssa. Se otettiin sitte aina pois. Se oli vaa nielulankojen jatkeesta tehty semmone väli, ja sitte siinä oli semmone veto, mistä se aljettiin.

Se oli keskimmäisen miehen tehtävä vetää niitä nielulankoja, ko sivummaisesta nosteli vöitä. Se joutu vetää sitä nieluu samalla siinä kädes. Se vedettiin *truttuköysien* läpille että se tuli sinne väliin.

Ko neljäs vö tuli ylös, ni sivummaisesta (miehet) aina *kuivas*, pudotteli ne sivuilakat keskelle. Keskimäinen piti *nielulangoista* kiinni, ettei se painunu alle ja sitte käännettii ne *nielulangat* keskimäisen miehen saappaan ympärille. Se oli tietysti sen takia, että sivuilta saatiin kuivattuu, ko keskellä oli ni pysty tasasesti kuivaamaa.

Sillon ko Pekan kanssa oltiin ni oli tärkeää kumpi käsi on alhaalla eli kumminpäin *lipotaan*. Mulla on vasen käsi ja Pekalla oikea käsi alhaalla, ni se sopii aina parii. Pystyy aina *lippoomaa*. Mutta jos on kaks samankätistä, ni on vaikea *lipota* samalta puolelta. Meillä *lippos* aina kaks, ko *vyöt* on laidalla. Siinä pääsee *lippoomaa vöiden* keskelle, että jalkain välis *vyöt*. Isä ja Erkki lippos kanssa aina parii. Erkki oli kaksikäinen.

Rysäsaaliit

Hyvästä rysästä (Kilusta) ei saanu paljo päälle tuhannen laatikon, 1200 *laatikkoo* oli ehkä huippu. Elikä siinä mennää 30-40 tonnin (kesässä). Kyllä sitä sitte tuli ko oli sadan laatikon päiviä muutama. Mutta kyllä nämä muut jäi huomattavasti alle, ei päästy tuhanteen *laatikkoo* misää. Niitä koettiin joka toinen päivä. Se oli semmone 30 *laatikkoo*:1000 kiloo, 1200 kiloo parempina päiviä.

Ankkuripodan kives oli Pekan (veljen) rysä. Mulla oli -83 Bemari liippari ensimmäisen vuoden, seittämän metrinen. Me ajoimme sitte isän kanssa neljä kertaa samana päivänä ja tyhjäsimme rysän. Siinä oli joka kerta yli viiskymmentä *laatikkoo*. Eljas (Santa, kalakauppias **Krookassa**) vaa kysy aina, että vieläkö menette. Aina käytii hakemas. Se oli kaunis päivä. Missää muualla ei ollut kallaa, mutta siinä oli *kuutu*. Siitä kalaa tuli jatkuvasti. Neljä kertaa se vedettiin ylös. Jos olisi antanu olla, ni se olisi *painunu pohojaa*. Se oli pieni rysä, se oli niittä rysiä jonka Pekka osti Venhon Matilta. Ne oli kahaden-kolomentoista metrin rysiä. Matilta ostettuja *aitoja* vaihdettiin, paulotettiin *nuppeja* uudestaan ja sitte otettiin *puumit* pois. (Välimaan) Einolla täällä oli ensimmäisenä, niin ettei enää laitettu *puumia*. Yhden ankkurit lisää ja *korkkipaula* tilalle. Ne oli *heitos* paljo parempia, ko ei ollut sitä kauheeta *puuta*.

Rysänveto

Ensimmäitteeks ko mä olin mukana, ni ei ollut ko *puurulla* laidalla. Sillon oli *krampikivet* pieniä. Sitte rupes kivet suurenee ko tuli *vetokoneet*. Vetokoneita oli jo 70- ja 80-luvun taittees. Aina joku kehittäli uutta, ja seuraavan vuonna toisellaki oli samanmoinen. Välimaan Einolla oli ensimmäinen *Penulla* toimiva. Ja joku mopon moottori oli estiks isällä, Erkillä ja Joukolla, *tappivekseliks* sanottu. Siinä oli

rattaat ja vaihteet. Se pyöri hitaasti se rumpu. Rummun päällä vedettii sitä *alista paulaa*, välii vedettii koko rysäki. Sitte asennettii neljäheppasia Penuja, nelitahtinen ei kärynyy niin kauheesti ko mopon moottori... Sitte ko rupes hydraulikalla toimimaa. Meillä oli *mattokone*, mutta se oli pieni, ei se ollu siihen silakkarysää sopiva. Rummuilla vedettii loppuu asti, sama kone oli meillä *turskaverkoillaki*. Se rumpu anto perää, ni joutu aina vetää. Sitte ko pumpulin tilalle tuli nailoni tuli ni ei ne menny enää poikki sillai ko aikasemmin.

Avomeren matalikot

Hiidensilta-nimitystä ei kauheesti käytetty, aina puhuttii **Pirtumatalasta**. Pirtumatala oli Hiidensilta. Mä kuulin Hiidensillan ensimmäisen kerran ko mä näin kartan 80-luvulla. Se oli ollu aina Pirtumatala. Hiidensillas on yks matala, Erkki ja Isä oli joskus siinä ulokopuolella silakkaverkoilla, ko vesi on neljäkymmentä, puolmetrii alle normaalin ni kolometoista kivee näky pinnalla. Sitte oli **Ingerborgin matala**, laivan uppoamispaikka. Siinä näkyy vieläki, ko on kirkas vesi niitä *räänteitä*. Siellä on muitaki. Erkki sai rappuset joskus silakkaverkkoo. Se laivahan oli sielä koko talaven siellä pinnalla. Sitte vasta jäät sen rikko. Sieltä kasalaiset haki pirtut pois ko meri jääty, hevosella. Isä puhu, että seuraavana talavena sielä näky vielä höyrypannu ja piippu. Täällä oli semmosia (paikkoja), mihin meillä verkot selittämättömästi repes.

Pirtumatalan kivet on veden alla, mutta ne *kuorssaa* kovin. Joskus melekeen ajoin toiseen kiveen. **Salamanteri** on aina (veden) päällä. Siinä on melekeen kymmenen metrii Salamanterin sivus vettä. Se on kauheen iso kivi.

Isä on puhunu usein, että ensimmäisen maailmansodan aikaan juutalaisyhteiskunta olis halunnu ostaa Hiidensillan. Ne olis tälle matalalle rakentanu yhdyskunnan. Suomen valtio ei siihen suostunu, että sinne rakennettas yhdyskunta.

Sillonko mä rupesin kalastaa, ni (vanhat miehet sano) ettei **Lapuuraa** saanu mennä, aina täyty kiertää (ulkopuolelta) ko mentii lohiryksille. Siinä on niitä kiviä, kareja ja matalia.

(**Kasapodan**) reimarilta oli Luotosen Väinön silakkarysä. Ko siinä on se pitkä matalan rohjake, jos yhtenä vuonna oli silakoita, ni seuraavana vuonna oli *räämeitä*. Kalapaikka on ollu. Erkillä oli sitte **Valkosessa Flakussa** lohiryssä. Sitte ne siirty **Enskerin** liki, mulla oli sielä *soutopaatti maa-aidas* kiini. Sitä koettii siinä sitte aina ko käytii *turskaverkoilla*.

Isomatalassa meillä on ollu lohiryysiä. Ko me oltii turskastamas ni saatii sieltä semmosta *särmästä* niinko *ampukivee*. Ne tuli turskaverkkojen mukana semmosia *klotteja*. Siinä oli parikymppii vettä sillä kohdilla, ko me vedettii käsin ei me jaksanu syvältä neljästä- kolmestakymmistä.

Kerran oltii sielä Isomatalas, siinä on aika palju vettä ja aika *holjusta*, on sitte sileempi kohta kahadenkympin ja kahadenkympin viiden vettä. Siinä Isonmatalan sivus oli kahadenkympin vettä. Simo (Luotonen) ja Armi (aluksen nimi) eli Vuorenmaan Tauno heitti siihen syvempää eli neljääkymppii. Tauno ei huomannukkaa, että hällä on liian lyhkäset köydet, ne painu alaas kaikki. Mä kysyin Simolta, että sä nyt teet sitte, ko ajaa rinkii. Simo sano rauhallisesti, että me haetaa Taunon reimareita kaikun kanssa. Me oltii siinä matalemmalla puolella.

Isä, Erkki ja Jouko puhu **Neljänkahden klotista, Ulkoholjusta** vähän matkaa lounaaseen. Siinä on 42 metriä vettä, siinä on muuten (sivussa) 60 metriä vettä. Sen sivusta oli hyvä lähtee *lohiverkoille*. Sinne tuli **Reposaaren** paatteja sitte jo. Jos sai olla yhden yön, ni ei sitte enää. Ja jos ei ollu hiljaa VHF:s ni sitte tuli jo **Luvian** miehet.

Syyskuussa 1980-luvun lopulla Lännenkarilta saadun kutusaaliin (300 nelikkoo) irrotuspuuhissa Tuomo Uusimäki, Eino Välimaa ja Ari Uusimäki. Kuva: Juhani Mellanoura Eila Välimaan ottamasta valokuvasta.

Pleissaaminen

Pleissaaminen on köyden jatkamista. Sitte voi tehdä jonku päätöksen johonki köytee. Sillä oli parempiki nimi *koirankulli*: se oli se joka tehtiin köydenpähän. *Pleissaamalla* sekini tehdää, se vaan päätetään köysi sillä, ettei se pääs purkamaa. Siinnä käännetään säät sinne, että se tulee semmonen että uudestaan lähdetään viemään säitä sinne, ettei lähäde purkaa.

Nailoniköyden pään saa poltettuu, muttei manillaköyttä voi polttaa. Jos sen teki kävyllä, ni ei se sillai pitäny. Ni ettei se *pärsiny*, ni se täyty tehdä semmone. Jos ei ollu mikää tervauttu köysi, että se oli aika uutta köyttä tehty, ni ei siinä nyt montaa minuuttii menny. Eihän siihen lyöty ko kolome kertaa vissii se sää sinne, kolomesäises köydes. Ja ko se aukee, ettei tartte käyttää mitää *pleissipuukko*, että saa vaa vääntää auki ja pujottaa aina alta.

Antti aina niitä meille köysiä pleissas, ko isän kansa kävi silakkaverkkoilla syksyllä aina. Ei se kauvaa, ko istuttii siinä, ei ne jatkuvasti *pudistanu* silakkaverkkoo. Ei se istunu kauvaa ko se alako vääntää niitä. Se teki niitä muoviköyteeiki, puhu ja hypläs, näytti sitte.

Ankkurin *juuriköydet pleissattii* ko se on niin paksu, ettei siinä pysyny mikää solomu, ko tehtii näihin lohirsän ankkureihin. Se lenkki ja se toinen pää *pleissattii* siihen kiinni. Ne oli niinko semmosia ko

meidän aikana pleissattu. Kylä isäki niitä teki vielä pleissas jonkus. Mutta meillä Pekan kans on solomujuttu, ei mitään pleissata enää. Johonkin vielä missä solmu ei saa olla tiellä, misä ei saa solomuu olla, ni siihen tehedään.

Käpytyöt

Monen kalastajan kotona emäntä ei *parantanu*, taikka sitte ei ollu emäntää. Ni sitte verkot vietii muualle. Niitä oli paljo, jotka paransi. Saliinilla ja joka puolella sillai oli näitä vanhoja kalastajien vaimoja, jotka teki niitä. Ensimmäinen kysymys oli ko verkko tuotii ja vietii *parantajille*, että pistetääkö *silimipavot* ja? Yleensä ei laitettu silimipakoo, ko tuli kauheesti solomuja. Ni ei se kalasta ko tulee solomunpäitä. Ja ko sä teet sen *hyden tankon*, laitat siihen. Ni ei sillä mitään hyötty tavallaan ol. Mutta *kakstapposet* vasta, ni sillä voi lähtee. Siihen tulee vaa kauheet solomut ko tuli siihen eheeseeki *solomu*. Tietysti se oli kumminki helepompi *pumpulis*, ni siihen ei tarvinnu tehedä *solomuja* niin paljo ko *nailonii*. Siinä se pysy, ko tervataa. Ni se meni kerralla vaa heittolenkillä. Aksu ei saanu (antanu) juoksuttaa koskaa. Se tarkoittaa sitä, että ko on kaks reikää, jos on *kakstapposia*, sillai että on *silimä* välis, ni ei saanu juoksuttaa eli siis mennä yli sillä eheellä. Kato ko lanka kulu ko oli yks silmäväli. Mutta isä oli aina, että siihen, että jos sä jodut lähtee uudestaan sitä aina juoksutettii aina ylitte. Tottakai, jos oli iso reikä ni tehdää *paikko* tai paikka.

Naisväen kontolla oli yleensä verkkojen parantaminen. Kuva: Merikarvia-seuran arkisto.

Krympääminen on sitä, että jos on niin suuri reikä, taikka se on semmoses paikas, että vedetää *havakset* vaa nippuun ja vedetää *jamoilla* päälle. Ei sitä kyllä tehty. Jos oli joku semmonen, että jos *stadit* tai *liikit* ei menny, ni sitte tehtii *krymy*. Se tarkoitti sitä, että tehtiin yhtä pitkäks, että se tuli lyhemmän

mittaseks. Ni siihen tehtiin, muttei mihinkään muuhun. Ja jo ne vanhoja palasia, ni ei menny yksiin. Ko ne vanhoja palasia oli. Silakkarysäs on aina se matalempi. Krymyiks niitä sanottii, vaikka ne tehtii siihen *stadeille*. Mikko (Veneranta) oli vissii mestari, koska sai *krympy* nimen (Krympy-Mikko), ei se parantanu niin kauheesti, mutta... Merellä välillä lyödää *väliaikaispaikka*, laitetaan havakset kiinni. Yleensä on isompi reikä ja irti pauloilta. Saadaan merellä väliaikaispaikka. Yleensä se ei ol niiko pysyvä ollu.

Tietysti siihen parannukseen kuulu sitte *sormiveitti* ja sitte oli *tulla* ja *tulukki*, molempaa käytettii. Samaa ne tarkotti. *Tulukki* oli nahkasta yleensä tehty. Verkkoja sä pystyt tekemään suurin piirtein ja kattoo sitä mittaa siinä, mutta silakkarysän etuliinan *paulottaminen* on tarkka. Se mitta täytyy mennä justiinsa. *Etuliinan* ja *perän* paulottaminen on niin tarkkaa. Siinä on niin paljo silimiä, Jos millinki heittää. Ja sitte *kalavosin* on tietenkin se mihin se mihin kudottiin, *kalavosimen* päälle. *Kutosstooli* oli se, misä oli tavarat päällä, ko ruvettiin kutomaa ja *puunappulat* oli siinä päällä.

Marjakarin kalastusloisto

Muistan **Marjakarin** kämpän. Kerran isän kans mentiin sinne. Mä olin varmaan viiden, seittämän vanha, alle kouluikänen ko se on ollu pystys se kämppää. Siellä oli tiilistä muurattu hella uusi. Ovi oli jo niin huono, että siinä oli pönkkä päin. Hirsistä se oli tehty. Ikkunat oli rikki. Semmä muistan aina, ko *haahka* lähti sieltä, portaan vierestä. Mä pelästyin sitä pirusti.

Marjakaris oli tietysti kämppää sen takia, ko siellä oli *loisto*. Siinä yhdistettii tavallaan kalakämppää ja loisto. *Fyyrimestarin* ei tarvinnu soutaa maihin, se sai olla siellä yötä. Loisto pantii *ehtoosti* palamaa, *karbiinilamppu* ylös ja taas aamulla alaas, ei poltettu yötä päivää. *Lyhtyvahti* oli sielä (kämpässsä). Kalastajaseura hoisi sitä loistoa. Pesti oli aina vuodeks. Se oli kuka halvemmalla huus sen ni se sai pestin vuodeks. Sitte taas seuraavassa kevätkokouksessa päätettiin uudesta *fyyrvaktarista*.

Jäläkeppäi kaasuaikaan Johanssonin Toivo ja Matti piti sitä loistoa. Johnssonin jälkeen Välimaan Eino hoiti muutaman ajaan, vei kaasupullot palamaa. Niitten tarve väheni sitte 1990-luvulla. *Siikarääkiaikaan* ja *silakkarääkiaikaan* vielä tarvittiin. Sitte ne laitto aurinkokenno ja niiden hoito siirty Merenkulkuhallitukselle.

Muita kalastustukikohtia

Kasalan puolella oli **Simppukämppää**, joka siirrettiin **Brändööseen** 1980-luvulla (Kalastusmuseon alueelle). Se oli **Riispyyn** ja **Trolssin** kalastajien, Holmin Heikin isän tekemä. Se oli haavasta tehty kalakämppää. Se oli silloin pystys ja siinä oli katto pitäny. Sitte siinä alapuolella oli *kasalaisten kämppää*. Ne oli lähellä toisiaan, siittä pääsi paatilla välistä. Kasalaisten oli tehty kuusesta. Silloin ko mä olin sielä, ni harja oli jo maassa.

Simppukämppä siirrettiin Kasalan saaristosta Merikarvian kalastusmuseoalueelle 1980-luvulla. Kämpän sisältö on jäänyt entisöimättä. Merikarvian viimeinen käytössä ollut sisänlämpivä. Kuva: Juhani Mellanoura.

Ja sitte on ollu **Malskeris**, nyt siinä on enää se kivikuoppa, *kiviteelmä*s. Siellä ei ollu mitää rakennelmaa . Luotosen Väiski on ollu tosi pieni poika, ni se on ollu vielä käytös. Ja siinä on ollu valakee. Se on vaa semmonen kivikuoppa. Sitte siinä on ollu vaa joku katos. Sinne kuljettii Malskerin luodon ulkorannalta. Siinä on ollu pieni polku.